

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

SEKRETARZ STANU
Aleksandra Gajewska

DD-VII.055.1.2024
Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Dotyczy: propozycji rozwiązań dedykowanych kobietom w ciąży, które zgłaszają się do klinik aborcyjnych.

Szanowny Panie,

w związku z Pana petycją dotyczącą propozycji rozwiązań dedykowanych kobietom w ciąży, które zgłaszają się do klinik aborcyjnych, zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o petycjach, dziękuję za zainteresowanie się tak ważnym tematem. Należy jednak wskazać, iż poruszana w treści Pana pisma kwestia jest wyjątkowo złożona.

Zasadniczo kwestie związane z prawem rodzinnym znajdują się poza zakresem kompetencyjnym Unii Europejskiej. Prawodawstwo polskie nie ma natomiast bezpośredniego przełożenia na kwestie związane z prawodawstwem innych państw.

W polskim systemie prawnym dziecko traktowane jest jako podmiot otaczany szczególną troską ze strony państwa.

Zgodnie z Konwencją o prawach dziecka, dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Państwa-Strony zgodnie ze swym prawem wewnętrznym zapewnią takiemu dziecku opiekę zastępczą. Tego rodzaju opieka może obejmować, między innymi, umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub - gdy jest to niezbędne - umieszczenie w instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przy wyborze odpowiednich rozwiązań należy w sposób właściwy uwzględniać wskazania w zachowaniu ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej.

Dodatkowo Konwencja wskazuje wprost, że Państwa-Strony uznające i/lub dopuszczające system adopcji zapewnią, aby dobro dziecka było celem najwyższym, i będą czuwać, aby adopcja dziecka odbywała się tylko z upoważnienia kompetentnych władz, które będą decydować - zgodnie z obowiązującym prawem i postępowaniem oraz na podstawie wszelkich stosownych i wiarygodnych informacji - o tym, że adopcja jest dopuszczalna ze względu na sytuację dziecka w odniesieniu do rodziców, krewnych i opiekunów prawnych, oraz - w przypadku gdy jest to wymagane - aby osoby zainteresowane świadomie wyraziły zgodę na adopcję po przeprowadzeniu z nimi niezbędnych konsultacji.

W Polsce ww. prawo realizowane jest poprzez zasadę, zgodnie z którą wyłączną kompetencję do prowadzenia procedur adopcyjnych, w tym dokonywania doboru odpowiednich rodziców dla dziecka, posiadają ośrodki adopcyjne. Doboru rodziny przysposabiającej, właściwej ze względu na potrzeby dziecka, ośrodek adopcyjny dokonuje po szczegółowej diagnozie dziecka i kandydatów. Oznacza to, że w procesie adopcji najważniejsze jest dziecko oraz jego dobro. To do niego jest dobierana rodzina, a nie odwrotnie. Na etapie przedsądowym procedury adopcyjnej kluczowe jest zatem po pierwsze odpowiednie przygotowanie kandydatów do przysposobienia, po drugie odpowiednie ich poznanie przez ośrodek adopcyjny, tak aby następnie można było ich w odpowiedzialny sposób wskazać jako najlepszych kandydatów do przysposobienia już konkretnego dziecka. W procedurze tej liczy się zatem przede wszystkim dokładność i profesjonalizm.

W celu uszczelnienia procedur adopcyjnych do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wprowadzono m.in. regulację mówiącą wprost, że rodzice mogą przed sądem opiekuńczym wskazać osobę przysposabiającego, jednakże może nią być wyłącznie krewny rodziców dziecka za zgodą tej osoby złożoną przed tym sądem. Osobą wskazaną może być również małżonek jednego z rodziców. Wskazano także, że we wniosku o przysposobienie przysposabiający musi również wskazać ośrodek adopcyjny, w którym objęty był postępowaniem adopcyjnym. Dodatkowo rozszerzono także zakres kryminalizacji organizowania tzw. nielegalnych adopcji w ten sposób, że wprowadzono penalizację zarówno nielegalnego oddania dziecka do adopcji przez osobę, której przysługuje nad nim władza rodzicielska, jak i nielegalnego przyjęcia dziecka do adopcji.

Oznacza to zatem, że wprowadzenie możliwości wyboru kandydatów do przysposobienia przez samych rodziców biologicznych byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami dotyczącymi prowadzenia procedur adopcyjnych. Dodatkowo rozwiązanie takie mogłoby rodzić bardzo poważne ryzyko handlu dziećmi.

W opinii resortu rodziny szczególnie istotnym działaniem mającym na celu m.in. zminimalizowanie w ogóle ryzyka konieczności oddzielania dziecka od jego biologicznych rodziców, jest wielopłaszczyznowe wsparcie udzielane rodzinie.

Narzędzi pozamaterialnego wsparcia rodzin wychowujących dzieci dostarcza m.in. ustawa o pieczy zastępczej¹. Na jej podstawie rodzina wychowując dziecko może być objęta wsparciem, które obejmuje:

- 1) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne;
- 2) terapię i mediację;
- 3) usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne;
- 4) pomoc prawną, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) spotkania dla rodzin, mające na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.

Dodatkowo rodzina wychowując dziecko może być objęta także wsparciem placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających, jak również asystenta rodziny, do którego zadań należy m.in. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49, dalej ustawa o pieczy zastępczej);

w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, czy też wychowawczych z dziećmi.

Ponadto art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje wprost, że matka, przed i po urodzeniu dziecka, ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa. Szczególnym aktem prawnym w przedmiotowym zakresie jest tzw. ustawa „Za życiem”². Określa ona uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny. Dodatkowo ustawa ta rozszerza zakres zadań wspomnianego już powyżej asystenta rodziny. Do jego zadań należy koordynacja wsparcia w zakresie dostępu do instrumentów polityki na rzecz rodziny oraz koordynacja poradnictwa w zakresie m.in. przewyższania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcia psychologicznego czy też pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych.

Dodatkowo, co bardzo istotne kobiety w ciąży oraz pacjentki oddziałów ginekologiczno-położniczych, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu mogą liczyć na pomoc psychologiczną, której zapewnienie należy do zadań każdego z ośrodków adopcyjnych.

W sytuacji, jednak kiedy rodzice z różnych przyczyn nie decydują się wychowywać swojego dziecka, zgodnie z art. 119¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, mogą przed sądem opiekuńczym wyrazić zgodę na przysposobienie swego dziecka w przyszłości bez wskazania osoby przysposabiającego. Rodzicom, którzy wyrazili taką zgodę, władza rodzicielska i prawo do kontaktów z dzieckiem nie przysługują. Zgodę tę mogą odwołać przez oświadczenie złożone przed sądem opiekuńczym, nie później jednak niż przed wszczęciem sprawy o przysposobienie. Jest to tzw. zgoda blankietowa. Należy wskazać, iż wówczas z reguły dla takich dzieci w bardzo krótkim okresie czasu ośrodek adopcyjny znajduje odpowiednich rodziców adopcyjnych.

Reasumując należy podkreślić, iż wsparcie kobiet w ciąży powinno być jak najszersze, nie mniej jednak wszelkie rozwiązania służące realizacji tego celu muszą być zgodne z podstawowymi zasadami obowiązującymi w polskim porządku prawnym. Jednocześnie uprzejmie informuję, iż resort rodziny we współpracy z innymi resortami (m.in. resortem zdrowia i sprawiedliwości), wciąż pracuje nad zmianami, które w jeszcze szerszym zakresie pozwolą zabezpieczyć dobro dziecka.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

² Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2024 r. poz. 1829);